

**ПРОБЛЕМИ НАЦІОНАЛЬНОГО НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО
РЕГУЛЮВАННЯ КОНВЕНЦІЙНОГО ПРІОРИТЕТУ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЇХ
ВИРІШЕННЯ**

МОСКАЛЮК Н.Б.

К.юр.н., доцент

Тернопільський національний економічний університет

Пріоритет (лат. *prior* — перший, старший) — поняття, що вказує на важливість, першість. Пріоритет у праві інтелектуальної власності розглядається як першість у поданні заявки [1].

Історія становлення права пріоритету пов'язана насамперед із становленням міжнародної системи права промислової власності. Саме міжнародний нормативно-правовий акт заклав основу для національних нормативно-правових регулювань права пріоритету. І таким нормативно-правовим актом є Паризька конвенція про охорону права промислової власності від 1883 року (далі – Паризька конвенція) [2].

Необхідність розробки конвенції про охорону промислової власності була констатована ще у 1973 році після відмови багатьох країн від участі у міжнародній виставці винаходів, що відбувалась в Австро-угорській імперії. Їх відмова пов'язувалась із побоюваннями виставляти винаходи через відсутність адекватного захисту інтелектуальної власності. Першоосновою до розробки міжнародного документу, який би встановлював можливість належної правової охорони інтелектуальної власності на винаходи та інші об'єкти промислової власності, стало прийняття спеціального австро-угорського закону та скликання Віденського конгресу щодо патентної реформи.

Вказаний австро-угорський закон забезпечував тимчасовий захист прав усіх іноземних учасників виставки щодо їх винаходів, торговельних марок та промислових зразків. Проте статус національного не дозволив закону у повній мірі забезпечити якісний захист прав іноземних учасників виставки. І саме скликання Віденського конгресу запустило процес врегулювання питань, пов'язаних із промисловою власністю на міжнародному рівні.

Підписання Паризької конвенції про охорону промислової власності відбулося після десяти років підготовки – 20 березня 1883 року в м. Париж. Першими державами-членами цієї конвенції стали одинадцять держав – Бельгія, Бразилія, Іспанія, Франція, Гватемала, Іспанія, Нідерланди, Португалія, Сальвадор, Сербія та Швейцарія. Вказані держави ратифікували її у 1884 році і після депонування ратифікаційних документів у липні 1884 року Паризька конвенція вступила у законну силу.

Право пріоритету визнається багатьма дослідниками одним із найважливіших елементів конвенції і наявним воно було вже у першій редакції 1883 року. Так, стаття 4А п. 1а визначає: «Будь-яка особа, що належним чином подала заявку на патент на винахід, корисну модель, промисловий зразок або товарний знак в одній із країн Союзу, або правонаступник цієї особи користується для подання заявки в інших країнах правом пріоритету на протязі строків вказаних нижче» [2]. Цікаво, що поширення права пріоритету на корисні моделі та на правонаступників першого заявника було включено у конвенцію на Вашингтонській конференції 1911 року.

Якщо детально проаналізувати норми статті 4А, то можна виділити наступні основоположні моменти:

- Будь-якою особою слід вважати громадян країн-членів Союзу і тих громадян, країни яких не є членами Союзу, проте вони мають місце проживання у одній із країн-членів Союзу або дійсні і серйозні промислові чи торгові підприємства на території однієї із країн-членів Союзу;

- Право пріоритету може засновуватися лише на «належним чином поданій» заявці. Визначення такої належності регулюється п. 2 і 3 статті 4А і зводиться до наступного: «Основою для виникнення права пріоритету визнається будь-яке подання заявки, що має силу правильно оформленого національного подання заявки у відповідності до національного законодавства кожної країни Союзу або у відповідності з двосторонніми чи багатосторонніми угодами, заключеними між країнами Союзу» та «Під правильно оформленим національним поданням заявки слід розуміти будь-яке подання, яке достатнє для встановлення дати подання заявки у відповідній країні, якою б не була подальша доля цієї заявки» [2] ;

- Досліджуване право може виникнути виключно на основі першого подання в одній із країн-членів заявки, яка стосується певного об'єкта промислової власності, визначеного у п.1 ст. 4А Конвенції.

Стаття 4В визначає зміст права пріоритету і вказує: «Внаслідок цього наступне подання заявки в одній з інших країн Союзу до закінчення цих строків не може бути визнане недійсним на підставі дій, здійснених у цей проміжок часу, зокрема, на підставі іншого подання заявки, опублікування винаходу чи його використання, випуску у продаж примірників зразка, застосування знака, та ці дії не можуть стати підставою для виникнення будь-якого права третіх осіб чи будь-якого права особистого володіння. Права, набуті третіми особами до дня першої заявки, що є підставою для права пріоритету, зберігаються відповідно до внутрішнього законодавства кожної країни Союзу» [2].

Згадані вище строки пріоритету складають дванадцять місяців для патентів на винаходи та для корисних моделей і шість місяців для промислових зразків і товарних знаків. Цікаво, що у первинному тексті Паризької конвенції строки склали шість місяців для патентів на винаходи і три місяці для промислових зразків та товарних знаків. Чинні на сьогоднішній день строки були прийняті на Брюссельській конференції у 1900 році.

Будь-яка особа, що бажає скористатися перевагою пріоритету на підставі заявки, що передує, зобов'язана подати заяву із зазначенням дати подання заявки і країни, де його зроблено. Кожна країна встановлює, не пізніше якого моменту повинна бути подана така заява. Ці вказівки повинні наводитися у виданнях, що випускаються компетентною установою, зокрема у патентах та описах, що відносяться до них. Країни Союзу можуть вимагати від особи, що подає заяву про пріоритет, надання копії раніше поданої заявки (опису, креслень тощо). Копія, завірена установою, що прийняла цю заявку, не вимагає ніякої легалізації і може бути в усіх випадках надана у будь-який момент протягом трьох місяців від дня подання наступної заявки без сплати будь-яких зборів. Надається право вимагати, щоб до неї додавалася довідка про дату подання заявки, видана цією установою, та її переклад. У момент подання заявки не допускаються вимоги про виконання інших формальностей для заяви про пріоритет. Кожна країна Союзу визначає ті наслідки, що спричиняють невиконання формальностей, передбачених цією статтею, але ці наслідки не можуть бути більш тяжкими, ніж втрата права на пріоритет. Надалі можуть вимагатися інші докази.

Особа, яка претендує на пріоритет на підставі подання заявки, що передує, повинна зазначити номер цієї заявки, який публікується у порядку, передбаченому наведеним вище пунктом (2). Коли промисловий зразок заявляється у країні з використанням права пріоритету, заснованого на поданні заявки на корисну модель, пріоритетним строком є строк, встановлений для промислових зразків. Крім того, в країні допускається подання заявки на корисну модель з використанням права пріоритету, заснованого на поданні заявки на патент, і навпаки.

Національне нормативно-правове регулювання права пріоритету здійснюється на підставі Законів України «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі», «Про охорону прав на промислові зразки» та «Про охорону прав на знаки для товарів і послуг».

Ст. 15 Закону України «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі» встановлює, що «Заявник має право на пріоритет попередньої заявки на такий же винахід (корисну модель) протягом 12 місяців від дати подання попередньої заявки до Установи чи до відповідного органу держави - учасниці Паризької конвенції про охорону промислової власності, якщо на попередню заявку не заявлено пріоритет» [1]. Пункти 2-8 статті 15 Закону

встановлюють процесуальні моменти права пріоритету. Жодної згадки про можливість витребування права пріоритету на корисну модель за заявкою на винахід чи промисловий зразок національний закон не містить, як не згадує і про так званий «виставочний пріоритет», який встановлено ст. 11 Паризької конвенції.

П. 1 ст. 13 Закону України «Про охорону прав на промислові зразки» щодо права пріоритету вказує на наступне: «Заявник має право на пріоритет попередньої заявки на такий же промисловий зразок протягом шести місяців від дати подання попередньої заявки до Установи чи до відповідного органу держави - учасниці Паризької конвенції про охорону промислової власності, якщо на попередню заявку не заявлено пріоритет. 2. Пріоритет промислового зразка, використаного в експонаті, показаному на офіційних або офіційно визнаних міжнародних виставках, роєдених на території держави - учасниці Паризької конвенції про охорону промислової власності, може бути встановлено за датою відкриття виставки, якщо заявка надійшла до Установи протягом шести місяців від зазначеної дати» [3]. Пункти 3-7 також аналогічно як і в законі про винаходи та корисні моделі містить процесуальний порядок реалізації права пріоритету.

Закон України «Про охорону прав на знаки для товарів і послуг» у статті 9 також визначає право пріоритету і вказує: «Заявник має право на пріоритет попередньої заявки на такий же знак протягом шести місяців від дати подання попередньої заявки до Установи чи до відповідного органу держави - учасниці Паризької конвенції про охорону промислової власності, якщо на попередню заявку не заявлено пріоритет. 2. Пріоритет знака, використаного в експонаті, показаному на офіційних або офіційно визнаних міжнародних виставках, роєдених на території держави - учасниці Паризької конвенції про охорону промислової власності, може бути встановлено за датою відкриття виставки, якщо заявка надійшла до Установи протягом шести місяців від зазначеної дати» [4]. Пунктом 3 зазначеної статті встановлюються правила практичної реалізації права пріоритету.

Аналіз норм національного законодавства, що були наведені нами вище дозволяє стверджувати, що національне нормативно-правове регулювання права пріоритету в цілому відповідає нормам Паризької конвенції, проте відзначається більш процесуальним характером норм. Матеріальним нормам у національному законодавстві приділено недостатньо уваги.

Для покращення нормативно-правового регулювання права пріоритету і, як наслідок, кращого забезпечення прав інтелектуальної власності творчих особистостей та їх правонаступників, вважаємо за необхідне запропонувати наступні зміни та доповнення до законів:

1. Статтю 15 Закону України «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі» доповнити нормою наступного змісту «Пріоритет винаходу (корисної моделі), використаного в експонаті, показаному на офіційних або офіційно визнаних міжнародних виставках, проведених на території держави - учасниці Паризької конвенції про охорону промислової власності, може бути встановлено за датою відкриття виставки, якщо заявка надійшла до Установи протягом дванадцяти місяців від зазначеної дати». Вказану норму слід вважати пунктом 2 статті 15 Закону із зміщенням на одну позицію всіх інших пунктів. Внесення запропонованої норми створить можливість застосування права виставочного пріоритету і для винаходів та корисних моделей, що передбачено нормами міжнародного законодавства.

2. Статтю 15 Закону України «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі» доповнити нормою наступного змісту: «Заявник має право на подання заявки на корисну модель з використанням права пріоритету, заснованого на поданні заявки на винахід, і навпаки».

3. Статтю 13 Закону України «Про охорону прав на промислові зразки» доповнити нормою: «Заявник має право на подання заявки на промисловий зразок з використанням права пріоритету, заснованого на поданні заявки на корисну модель, при цьому пріоритетним строком є строк, встановлений для промислових зразків». Як бачимо, зворотного визнання не спостерігається. І обумовлено це чинним міжнародним нормативно-правовим регулюванням права пріоритету. Хоча, на нашу думку, змін потребує і Паризька конвенція в частині користування правом пріоритету при перетворенні заявок. Надання певної переваги промислому зразку у означеному випадку приводить, на наше глибоке переконання, до зміщення балансу інтересів розробників корисних моделей та промислових зразків.

Означені вище доповнення національних норм, на нашу думку, можуть покращити матеріальну складову національного нормативно-правового регулювання права пріоритету і вирішити проблеми, що присутні у досліджуваній сфері. Процесуальні норми реалізації вказаного права не потребують докорінних змін і в цілому здатні забезпечити можливість користування правом пріоритету на практиці.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Закон України "Про охорону прав на винаходи і корисні моделі" від 15.12.1993 №3687-XII // Відомості Верховної Ради України. - 1994. - №7. - Ст. 32.
2. Паризька конвенція про охорону промислової власності від 20 березня 1883

року // http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_123

3. Закон України "Про охорону прав на промислові зразки" від 15.12.1993 № 3688-ХІІ // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1994, № 7, ст. 34

4. Закон України "Про охорону прав на знаки для товарів і послуг" від 15.12.1993 № 3689-ХІІ // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1994, № 7, ст. 36